

SZILÁGYI IMRE

Vajdaság a választások és az Alkotmánybíróság döntése után

MKI-TANULMÁNYOK

A Magyar Külügyi Intézet időszaki kiadványa

Kiadó:

Magyar Külügyi Intézet

Szerkesztés és tördelés:

Tevelyné Kulcsár Andrea

A kiadó elérhetősége:

H-1016 Budapest, Bérc utca 13-15.

Tel.: +36 1 279-5700

Fax: +36 1 279-5701

E-mail: titkarsag@hii.hu

www.kulugyiintezet.hu

www.hii.hu

© Szilágyi Imre, 2012

© Magyar Külügyi Intézet, 2012

ISSN 2060-5013

A 2012. május 6-án és 20-án megtartott vajdasági tartományi és helyhatósági választások – a köztársasági szintűekhez hasonlóan – meglehetősen ellentmondásos kampányt és ugyanilyen helyzetet eredményeztek. Alább láthatók a parlamenti választási eredmények,¹ az itt felsorolt választási listák (ez a szerbiai megnevezés) egy része választási koalíció, amelyekben egy-egy erősebb párt vezetőjének neve a húzóerő.

Párt	Képviselő
Választás Egy Jobb Vajdaságért – Bojan Pajtić	58
Vigyük Előre Vajdaságot – Tomislav Nikolić	22
SPS–PUPS–JS–SDPS – Ivica Dačić	13
Vajdasági Szociáldemokrata Liga – Nenad Čanak	10
Vajdasági Magyar Szövetség (VMSZ) – Pásztor István	7
Szerb Radikális Párt – Vojislav Šešelj	5
Szerbiai Demokrata Párt – Vojislav Koštunica	4
Vajdasági Fordulat – Čedomir Jovanović	1
Civil szervezetek	0
Összesen	120

2008-ban a választás eredménye a következő volt:²

Párt	Képviselő
Az Európai Vajdaságért–Demokrata Párt–G17 Plusz – Boris Tadić	65
Szerb Radikális Párt – Tomislav Nikolić	24
Magyar Koalíció – Pásztor István	9
Szerbiai Demokrata Párt–Új Szerbia – Vojislav Koštunica	6
Együtt Vajdaságért – Nenad Čanak	5
Szerbiai Szocialista Párt (SPS) – Szerbiai Egyesült Nyugdíjasok Pártja (PUPS)	3
Liberális Demokrata Párt (LDP)	1
Polgári csoportok	6
Összesen	120

1 A táblázatot a vajdasági tartományi választási bizottság közleménye alapján állítottam össze. „Konferencija za medije Pokrajinske izborne komisije”. <http://www.pik.skupstinavojvodine.gov.rs/Aktuelnosti.aspx?v=2&i=2012>, 2012. június 8. A tartományi választási bizottság honlapja, akárcsak a vajdasági kormány és az azon belül megtalálható tartományi parlament honlapja, nem létezik magyar nyelven, míg a korábbi ciklusban a tartományi parlamentnek volt magyar nyelvű honlapja, lásd a következő jegyzetben.

2 „A pártok képviseltsége”. <http://www.skupstinavojvodine.gov.rs/?s=ZastupljenostStranaka&mak=Stranke>. Letöltés ideje: 2012. július 14.

Megjegyzések: a Választás Egy Jobb Vajdaságért vezető ereje a Boris Tadić vezette Demokrata Párt (DS); ez a 2008-as Európai Vajdaságért koalíció megfelelője, de most a Vajdaságban az itt ismertebb és kedveltebb Bojan Pajtić nevével fémjelezték. A Vigyük Előre Vajdaságot a régi Szerb Radikális Pártból 2008 őszén kivált Szerbiai Haladó Párt (SNS) vajdasági megfelelője. A Dačić vezette koalíció a 2008-as (SPS–PUPS) együttműködés bővített formációja. A 2008-as Magyar Koalíció, amint arról később még szó lesz, szétesett: a koalíciót alkotó pártokból a tartományi parlamentbe csak a VMSZ jutott be. A 2008-as LDP a Vajdasági Fordulat elnevezésű választási koalíció vezető ereje lett, amit jól mutat, hogy a húzónév Čedomir Jovanović, a Liberális Demokrata Párt elnöke.

Ha a két táblázatot összehasonlítjuk, világosan látható, hogy a DS továbbra is a legerősebb vajdasági párt – annak ellenére, hogy 7 mandátumot veszített. Nikolić pártja a Vajdaságban ugyan nem szerepelt olyan jól, mint a köztársasági szintű választásokon, de láthatóan megszerezte a Szerb Radikális Párt szavazóinak többségét, és valószínűleg ő hódította el Koštunica szavazóinak egy részét is. A nemzeti radikális irányultságú pártok tehát összességében egy mandátummal többet szereztek, mint 2008-ban, ami nem túlságosan biztató. Azt viszont annak tekinthetjük, hogy ismét megerősödött a Čanak vezette tömörülés, hiszen ők jelentik az autonomisták legfőbb erejét. Ez még akkor is igaz, ha Čanak többször is komoly csalódást okozott már a vajdasági magyaroknak. Magyar szempontból a szerb restitúciós törvény elfogadásakor tanúsított – lényegében a kollektív bűnösség elvét elfogadó – magatartásuk volt a legfájóbb.³

A VMSZ A VÁLASZTÁSI KAMPÁNYBAN ÉS A VAJDASÁGI PARLAMENTBEN

A Vajdasági Magyar Szövetség tartományi szinten korábban a Pajtić által vezetett koalíciót tartotta jövendő partnerének, de időközben a két párt között komoly küzdelem zajlott a körül, hogy ki tud a részben azonos szavazóbázisból minél többet saját magának megszerezni. Ehhez járult még, hogy a VMSZ és a DS közötti vita 2009 vége óta kiéleződött. Akkor ugyanis a két párt összekülönbözött amiatt, hogy a kormány vezető erejét képező DS nem volt hajlandó a Vajdaság számára biztosítani az alkotmány által előírt összeget.⁴ A 2006-ban életbe lépett alkotmány 184. szakasza szerint ugyanis „Vajdaság Autonóm Tartomány költségvetése a Szerb Köztársaság költségvetésének legalább 7%-át teszi ki, azzal [a kikötéssel], hogy ebből a 7%-ból 3%-ot a nagymunkálatok finanszírozására kell fordítani”.⁵ Ettől kezdve a DS arra törekedett, hogy más pártokkal összefogva kiszorítsa a VMSZ-t a helyi önkormányzatokból.

A VMSZ-nek nem csupán a vajdasági szerb pártokkal kellett megküzdenie. 2008-ban a Magyar Koalíció fogta össze a jelentősebb magyar politikai erőket. A VMSZ-en kívül

3 Szilágyi Imre: „A vajdasági magyarok és a szerbiai vagyon-visszaszármaztatási törvény”. *MKI-tanulmányok*, No. 27. (2011), <http://www.hiia.hu/pub/displ.asp?id=STYUSP>, 2011. október 11.

4 Diósi Árpád: „Gyenge érv”. *Magyar Szó*, http://www.magjarszo.com/fex.page:2009-12-22_Gyenge_erv.xhtml, 2009. december 22.

5 „A Szerb Köztársaság Alkotmánya”. <http://www.mnt.org.rs/175-Torvenyek-es-egyeb-jogi-dokumentumok-magyar-nyelven>. Letöltés ideje: 2012. július 16.

a Vajdasági Magyar Demokrata Párt (VMDP) és a Vajdasági Magyarok Demokratikus Közössége (VMDK) alkotta a Magyar Koalíciót. 2011 tavaszán már érzékelhető volt a nézeteltérés közöttük az elmúlt három év politikai történéseivel, a szerb koalíciós partnerekkel való együttműködéssel és a Magyar Nemzeti Tanáccsal kapcsolatban.⁶ A viszony az év – különösen az ősz – folyamán megromlott,⁷ s az év végén a VMSZ bejelentette, egyedül indul a választásokon.⁸ A VMDP és a VMDK Magyar Fordulat Koalíció néven új együttműködés létrehozásán fáradozott,⁹ ez azonban 2012 tavaszán végleg kudarcba fulladt.¹⁰

A VMSZ képviselői ugyan határozottan állították,¹¹ s a mai napig állítják,¹² hogy rendkívül komoly választási csalások történtek, s ezekkel összefüggésben mindenképp a DS-t vádolták. Ez azonban nem akadályozta meg őket abban, hogy a tartományi parlamentben koalícióra lépjenek a Pajtić által vezetett formációval. Sőt, tették ezt annak ellenére, hogy a választások idején Pásztor István kifogásolta a DS vajdasági szervezetének politikáját. Azt, hogy a párt tartományi politikusai nem képesek a saját belgrádi központjuknál elérni, hogy a kormány betartsa azokat a törvényeket, amelyek rendeznék a vajdasági vagyoni problémakörét.¹³

Ahelyett, hogy pálcát törnénk e magatartás fölött, legyünk méltányosak a VMSZ-szel. A kisebbségi magyar pártok mindig két rossz között választhatnak. Ha maximálisan elvhu politizálásra törekcsenek, akkor (az adott politikai légkör miatt) garantáltan nem jutnak kormányra, ellenzékben pedig semmit sem valósíthatnak meg a programjukból. A másik megoldás az, hogy megpróbálnak valamilyen kompromisszumot kötni, és részei lesznek a hatalomnak. Ez persze – és ez a bírálók legfőbb érve – még mindig nem nyújt lehetőséget arra, hogy a programnak akár csak néhány fontos elemét is érvényesíthessék. Ez igaz, de azért bizonyos fokú kárenyhítésre van lehetőség. Még akkor is, ha a kritikusok egy része úgy véli, az adott párt nem a kárenyhítés érdekében, hanem a hatalmi pozíciók miatt adja fel az elveit és lesz része a hatalomnak. Érdekes – bár nyilván nem mindenre kiterjedően és nem az egyedül lehetséges módon – elemzi ezt a problémát és a benne rejlő csapdákat Ágoston András, a VMDP elnöke.¹⁴

-
- 6 „A Magyar Koalíció pártjainak csúcstalálkozója Óbecsén”. *Vajdaság MA*, <http://www.vajma.info/cikk/vajdasag/11499/>, 2011. március 30.
- 7 „Folyamatos elégedetlenkedés, acsarkodás”. *VMSZ*, <http://www.vmsz.org.rs/news-article.php?id=474>, 2011. november 19.
- 8 „A VMSZ önállóan indul a választásokon”. *VMSZ*, <http://www.vmsz.org.rs/news-article.php?id=520>, 2011. december 26.
- 9 „Magyar Fordulat koalíció”. *Vajdaság Ma*, <http://www.vajma.info/cikk/vajdasag/12754/>, 2011. december 23.
- 10 Pál Zsófia: „VMDK: mindannyian együtt, európai úton”. *Vajdaság MA*, <http://www.vajma.info/cikk/tukor/4815/>, 2012. március 16.
- 11 Pásztor István: „Meglopták a VMSZ-t a választásokon”. *Vajdaság MA*, <http://www.vajma.info>, 2012. május 9.
- 12 „Az ártatlanságot csak egyszer lehet elveszíteni – Pásztor István a szerbiai magyar politikáról”. <http://www.vmsz.org.rs/hu/interjuk/az-artatlansagot-csak-egyszer-lehet-elvesziteni---pasztor-istvan-a-szerbiai-magyar-politikarol>, 2012. július 14.
- 13 „Nem akarnak szakítani a belgrádi diktátummal”. *Magyar Szó*, http://magyarszo.com/fex.page:2012-05-03_Nem_akarnak_szakitani_a_belgradi_diktatummal, 2012. május 3.
- 14 „Félre verni a harangokat”. *Vajdaság MA*, <http://www.vajma.info/cikk/tukor/4967/Felre-verni-a>

Bárhogy is legyen, a VMSZ – a fentebb említett, kissé különös DS–VMSZ-együttműködésnek köszönhetően – ismét része lett a tartományi hatalomnak. Nyilván ennek és nem a VMSZ parlamenti súlyának tudható be, hogy ezúttal – a tisztségről leköszönő Egeresi Sándor után – Pásztor István lett a vajdasági parlament elnöke.¹⁵ Úgy vélem, hiba lenne ennek a posztnak a súlyát lebecsülni. Ezt igyekezett bizonyítani az elért eredmények felsorolásával a hivatal átadásakor Egeresi Sándor is.¹⁶ A kormányzatot illetően érdemes felidézni, hogy a 2008-as tartományi választások után 17 tárca alakítottak ki. Akkor Pásztor István VMSZ-elnök a tartományi kormány alelnöki tisztsége mellett a gazdasági, Jeges Zoltán az oktatási, Korhecz Tamás pedig a közigazgatási, kormányzati és nemzeti kisebbségi tárca kapta. Az után, hogy Korhecz a kisebbségi öngazgatási szerv, a Magyar Nemzeti Tanács elnöke lett, Deli Andor lépett a helyére a tartományi kormányban.¹⁷ (A két tárca Deli Andor vezetése alatt 2011 áprilisában összevonták).¹⁸ A mostani kormányban kicsit változott a helyzet. Deli Andor lett a kormány alelnöke, ugyanakkor továbbra is ő maradt az oktatási, közigazgatási és nemzeti kisebbségi tárca élén. Igaz ugyan, hogy ez azt jelenti, hogy az új kormánynak eggyel kevesebb magyar nemzetiségű tagja lett, de figyelembe kell venni, hogy ma 17 helyett csak 11 tárca van.¹⁹

Az új vajdasági kormányból végül – az eredeti elképzelésektől eltérően – kihagyták az SPS-t. A DS ezt azzal indokolta, hogy az SPS köztársasági szinten végül nem velük, hanem ellenfelükkel, az SNS-szel kötött koalíciót. Pajtić szerint a szocialisták így köztársasági szinten „olyan kormányt hoztak létre, amely nem tükrözi a Vajdaság polgárainak a választásokon kifejezett akaratát”.²⁰ A vajdasági kormányzatot így a DS, a VMSZ és a Čanak-féle pártcsoporthoz tartozó koalíciója alkotja.²¹

A VMSZ ÉS A KÖZTÁRSASÁGI KORMÁNYZAT

A Vajdasági Magyar Szövetség (VMSZ) már 2012 áprilisában közölte, hogy kizárólag a Demokrata Párttal, illetve az a körül csoportosuló erőkkel lép koalícióra, de velük is csak bizonyos feltételekkel. Sajat programjukból a legfontosabb kérdésnek a Vajdaság autonómiáját, a magyar közösség helyzetét és a mezőgazdasági

[harangokat.html](#), 2012. május 20.

15 „Pásztor István a tartományi képviselőház új elnöke”. *Vajdaság MA*, <http://www.vajma.info/cikk/vajdasag/13694/Pasztor-Istvan-a-tartomanyi-kepviselohaz-uj-elnoke.html>, 2012. június 22.

16 „Pontot tehetünk a kétkedés periódusára”. *Magyar Szó*, http://www.magjarszo.com/fex.page:2012-06-26_Pontot_tehetunk_a_ketkedes_periodusara, 2012. június 26.

17 „Egy magyar miniszter a vajdasági kormányban”. <http://szeged.hir24.hu/itthonvilag/2012/07/12/egy-magyar-miniszter-a-vajdasagi-kormanyban/>, 2012. július 12.

18 „Pokrajinski sekretarijat za obrazovanje, upravu i nacionalne zajednice”. <http://www.ounz.vojvodina.gov.rs/sekretarijat.php>. Letöltés ideje: 2012. július 12.

19 „11 titkársága lesz az új tartományi kormánynak”. *Vajdaság MA*, <http://www.vajma.info/cikk/vajdasag/13779/>, 2012. július 11.

20 „Vojvodina danas dobija novu vladu”. *Blic*, <http://www.blic.rs/Vesti/Politika/332658/Vojvodina-danas-dobija-novu-vladu>. 2012. július 11.

21 „Megalakult a harmadik Pajtić-kormány”. *Magyar Szó*, http://www.magjarszo.com/fex.page:2012-07-12_Megalakult_a_harmadik_Pajtic-kormany.xhtml, 2012. július 12.

támogatások rendszerét tekintették. Pásztor Bálint, a párt parlamenti képviselője leszögezte: „Teljesen kizártnak tartom köztársasági és tartományi szinten is a koalíciót, ha a Szerb Haladó Párt győzne a választásokon”.²² Ez a nyilatkozat azért figyelemreméltó, mert 2011 novemberében Pásztor még nem zárkózott el egy ilyen koalíció gondolatától.²³ A VMSZ – amely a köztársasági szintű választásokon 5 mandátumot szerzett²⁴ – azt remélte, hogy az országos politikában a Demokrata Párt, illetve az Ivica Dačić által vezetett pártszövetségek hoznak majd létre kormánykoalíciót. Meg kell azonban jegyezni, hogy a VMSZ ezen a szinten sem számíthatott arra, hogy valamennyi magyar szavazatát megszerezheti. Amint már 2008-ban kimutatták, a vajdasági magyarok egy része (adott esetben akár a 40 százalék) olyan szerb pártokra szavazott (DS, Liberális Demokrata Párt, Čanak tömörülése), amelyekről azt remélte, hogy a köztársasági parlamentben erőteljesen tudják képviselni a(z) általános) vajdasági érdekeket. A jelek arra utaltak, hogy 2012-ben is erre kell számítani.²⁵

A VMSZ és a DS reménybeli köztársasági szintű koalíciója június 27-én kútba esett: Ivica Dačić ugyanis ekkor úgy döntött, hogy mégsem a DS-szel, hanem az SNS-szel köt szövetséget.²⁶ Ez a tény igen sajátos helyzetbe hozta a VMSZ-t. Egyfelől, mint láttuk, az SNS-szel semmiképpen nem kívánt koalícióra lépni. Másfelől azonban a VMSZ már 2010 májusában – nyilván nem teljesen függetlenül attól, hogy a költségvetési vita miatt megromlott a viszonya a DS-szel – nagy figyelmet kiváltó együttműködést alakított ki az SPS-szel.²⁷ De nyilván számításba kellett venni azt is, milyen pozíciókhoz jutott a VMSZ a tartományi parlamentben és a kormányban, továbbá mindazt, amit fentebb a kisebbségi pártok kormányzati szerepéről írtam.

Ez a háttere annak, hogy míg Pásztor Bálint, a VMSZ parlamenti frakciójának vezetője nagyon sarkosan fogalmazott, addig Pásztor István hasonló tartalommal ugyan, de már kissé árnyaltabban. Pásztor Bálint 2012. július 11-én még így kommentálta a helyzetet: „A Vajdasági Magyar Szövetség (VMSZ) elfogadja Ivica Dačićnak, a Szerbiai Szocialista Párt (SPS) vezetőjének meghívását, és tárgyal a kormányalakítással megbízott politikussal, de nem lesz tagja a kormánykoalíciónak. (...) A VMSZ nem cseréli le koalíciós partnerét. A VMSZ és a DS együttműködése tartományi és helyi szinten már megvalósult, a magyar párt kész konstruktív ellenzékként tevékenykedni”.²⁸

22 „A VMSZ csak a Demokrata Párt kormányalakítása esetén vállalna koalíciót a hatalommal”. http://www.vajdasaghirek.com/index.php/component/content/article/1-vajdasag-hirei/2839-a-vmsz-csak-a-demokrata-part-kormanyalakitasa-eseten-vallalna-koaliciot-a-hatalommal?&cal_offset=0p, 2012. április 16.

23 „Nem lehetetlen egy VMSZ–SNS koalíció sem”. <http://www.vajma.info/cikk/szerbia/15664/>, 2011. november 15.

24 Szilágyi Imre: „Szerbia útja a választásoktól a koalíciós megállapodás aláírásáig”. *MKI-tanulmányok*, No. 16. (2012), <http://www.hija.hu/pub/displ.asp?id=BKIGXH>, 2012. július 19.

25 „Kire szavaznak a vajdasági magyarok?”. <http://www.mrm.rs/aktualis/768-kire-szavaznak-a-vajdasagi-magyarok>, 2012. április 30.

26 P. Mihailović: „Konačan dogovor: Vlada SNS–SPS–URS”. *Blic*, <http://www.blic.rs/Vesti/Politika/330513/Konacan-dogovor-Vlada-SNSSPSURS>, 2012. június 27.

27 „VMSZ–SZSZP: Együttműködés”. *Magyar Szó*, http://www.magjarszo.com/fex.page:2010-05-18_VMSZ-SZSZP_Egyuttmukodes.xhtml, 2010. május 18.

28 „A VMSZ nem csatlakozik a Dačić vezette kormányhoz”. *Vajdaság MA*, <http://www.vajma.info/cikk/szerbia/16989/A-VMSZ-nem-csatlakozik-a-Dacic-vezette-kormanyhoz.html>, 2012. július 12.

Pásztor István 2012. július 16-án tárgyalt Ivica Dačićsal. A megbeszélés után teljes mértékben megerősítette azt, amit a fia²⁹ korábban mondott. Az indokláshoz hozzátette, hogy a „VMSZ ugyan egyetért az új kormány legfőbb célkitűzéseivel, ennek ellenére – elsősorban regionális helyi érdekek miatt – nem kíván a parlamenti többség része lenni”.³⁰ Elmondta, hogy a párt értékrendjével egybevágó és a magyarság érdekeit is szolgáló törekvéseket támogatni fogják. Ugyanakkor kifejtette, hogy „a VMSZ álláspontja a pillanatnyi helyzetre vonatkozik, és elképzelhető, hogy a négyéves parlamenti ciklus során megváltozik”. Dačić, aki dicsérte a két párt között kialakult együttműködést, megértően szólt arról, hogy a VMSZ az említett érdekei miatt visszautasította a koalíciót, és hangsúlyozta, hogy továbbra is nyitott az együttműködésre. A VMSZ e döntésének nehézségét különösen akkor érthetjük meg, ha nemcsak azt tudjuk, hogy milyen problematikus partner a DS, de azt is, hogy a DS alkotta szövetség egyik pártjának (Szerbiai Szociáldemokrata Párt) vezetője (Rasim Ljajić), valamint Sulejman Ugljanin, a Szandzsáki Demokratikus Akció elnöke hajlandó volt belépni az új kormányba.³¹

Itt jegyzem meg, hogy a VMDK elnökségének értékelése szerint a párt a Mindannyian Együtt Koalíció részeként képviselői helyhez jutott a szerbiai parlamentben: „a koalíciós szerződés értelmében, a VMDK is parlamenti párt lett, ami további működését biztosítja”.³²

A HELYI ÖNKORMÁNYZATI VÁLASZTÁSOK

A helyi önkormányzatok szintjén a VMSZ-en kívül más magyar politikai erők is sikeresek voltak: a Magyar Remény Mozgalom (MRM), a VMDK és a VMDP szerzett magának különböző posztokat. A Magyar Remény Mozgalom, amely 6000 szavazatot kapott, úgy értékelte, hogy a VMSZ után az övék a második leg támogatottabb magyar párt a Vajdaságban. „Az MRM 8 vajdasági községben indult, egy mandátumot szereztek Szabadkán a Városi Képviselő-testületbe, illetve még egyet Magyarakanizsán, a Községi Képviselő-testületbe – emelte ki a párt elnöke. (...) mintegy 1200–1300 szavazattal kaptak többet, mint a Mindannyian Együtt Koalíció, amelynek egyéb kisebbségi pártokon kívül tagja volt még a Magyar Polgári Szövetség és a Vajdasági Magyarok Demokratikus Közössége is, illetve az MRM-re kétszer annyi polgár szavazott, mint a Vajdasági Magyar Demokrata Pártra.”³³

29 Vesela Laloš: „Odlučan i Staložen”. http://www.pasztorbalint.rs/index.php/start/page/licnost_danasa/hu, 2008. december 5.

30 „Pásztor: a VMSZ jelenleg nem kíván részt venni az új szerb kormányban”. *Vajdaság MA*, <http://www.vajma.info/cikk/szerbia/17004/Pasztor-a-VMSZ-jelenleg-nem-kivan-reszt-venni-az-uj-szerb-kormanyban.html>, 2012. július 16.

31 „Ljajić az új kormányban is miniszter lesz”. *Vajdaság MA*, <http://www.vajma.info/cikk/szerbia/17021/Ljajic-az-uj-kormanyban-is-miniszter-lesz.html>, 2012. július 19.

32 „A VMDK parlamenti párt lett”. *Magyar Szó*, http://www.magjarszo.com/fex.page:2012-05-23_A_VMDK_parlament_i_part_lett.xhtml, 2012. május 23.

33 László Bálint: „Az MRM a második legerősebb magyar párt Vajdaságban”. *Vajdaság MA*, <http://www.vajma.info/cikk/vajdasag/13613/Laszlo-Balint-Az-MRM-a-masodik-legerosebb-magyar-part-Vajdasagban.html>, 2012. június 5.

Az, hogy az említett pártok kevesebb szavazatot kaptak, mint az MRM, persze nem jelenti azt, hogy ne lennének képviselők, hiszen egy-egy kisebb településen így is mandátumhoz lehetett jutni. Az viszont tény, hogy a VMDK szomorúan vette tudomásul, hogy a tartományi parlamentben nem szerzett képviselői helyet, önkormányzati képviselők száma pedig csökkent. A pártok által elért eredmények közül néhányat bemutatok.

A legélesebb küzdelem Szabadkán zajlott, ahol végül többpárti nagykoalíció jött létre. Ezen belül – a DS és a VMSZ közötti megállapodás értelmében – a DS jelölte a polgármestert, illetve az alpolgármestert, a VMSZ pedig a Városi Képviselő-testület elnökét és titkárát. A 11 tagot számláló Városi Tanácsba a DS két személyt delegált, a polgármesterrel és annak helyettesével összesen négyet, a VMSZ hármat, a nagykoalíció további pártjai pedig egyet-egyet.³⁴ A korábban is rendkívül éles ellentétekkel szabdalt képviselő-testület tagjai a megállapodás ellenére, még az újjáalakulás napján is parázs veszekedéssel tarkították az ülést.³⁵

Ugyancsak komoly visszhangot váltott ki az óbecsei önkormányzat megalakulása. Ott ugyanis a VMSZ-es képviselők egy része a VMSZ vezetőségének akarata ellenére, igazán sajátos koalíciót alkotva, összefogott a Fordulat és az SNS képviselőivel. Knézi Péter, a községi képviselő-testület új elnöke azzal indokolta a pártfegyelem megsértését, hogy „a pártérdek nem lehet fontosabb a község érdekénél”.³⁶ A VMSZ elnöksége 2012. július 16-án kezdeményezte az engedetlen tagok kizárását.

Említésre méltó még Zenta esete, ahol a – korábban egymással élesen szembe került – DS és VMSZ többpárti nagykoalíciót hozott létre, s az ellenzékét csupán a Magyar Polgári Szövetség három képviselője alkotja.³⁷ Ugyancsak sajátos a helyzet Temerinben, ahol a VMSZ részvételével hatpárti nagykoalíció jött létre, s a képviselő-testület elnöke Gusztony András, a VM DP politikusa lett.³⁸

A VÁLASZTÁSOK ÉS A VAJIDASÁGI INTÉZMÉNYRENDSZER

Nem sokkal a választások után – pontosabban az után, hogy Dačić az SNS-hez pártolt – két olyan esemény is történt, amely élénk visszhangot váltott ki a vajdaságiak, különösen pedig az ott élő magyarok körében. Az első a magyar anyanyelvű diákok egyetemi felvételijével kapcsolatos, a második az Alkotmánybíróság Vajdaságra vonatkozó döntésével van összefüggésben.

34 „Szabadkán létrejött a nagykoalíció”. *Vajdaság MA*, <http://www.vajma.info/cikk/vajdasag/13744/Szabadkan-letrejott-a-nagykoalicio.html>, 2012. július 4.

35 „Modest Dulić lett Szabadka polgármestere”. *Vajdaság MA*, <http://www.vajma.info/cikk/vajdasag/13769/Modest-Dulic-lett-Szabadka-polgarmestere.html>, 2012. július 10.

36 „Óbecse: SNS–VMSZ–LDP koalíció!”. *Vajdaság MA*, <http://www.vajma.info/cikk/vajdasag/13781/Obecse-SNS-VMSZ-LDP-koalicio.html>, 2012. július 11.

37 „Nagykoalícióban a jövő?”. *Magyar Szó*, http://www.magyarszo.com/fex.page:2012-07-21/Nagykoalicioban_a_jovo.xhtml, 2012. július 21.

38 „Temerin: Gusztony lesz a képviselő-testület elnöke, a DS-es Vladislav Capika a polgármester. DS–SPS–VM DP–VMSZ–DSS koalíció”. *Vajdaság MA*, <http://www.vajma.info/cikk/vajdasag/13799/Temerin-Gusztony-lesz-a-kepviselo-testulet-elnoke--a-DS-es-Vladislav-Capika-a-polgarmester.html>, 2012. július 16.

2012. július 4-én a Magyar Nemzeti Tanács (MNT) megdöbbenve tiltakozott az Újvidéki Egyetem Jogi Karán történt, szerinte jogsértő felvételi eljárás ügyében. Az MNT leszögezte, hogy „a 2001-es tartományi képviselőházi rendelet meghozatala óta a Jogi Karon (is) magyar nyelven és magyar nyelvből és irodalomból felvételizhetett mindenki, aki anyanyelvén tanult a középiskolában”. Ennek ellenére, a „Tanácsot arról értesítették az érintett fiatalok és szüleik, hogy minden előzetes bejelentés nélkül az idei felvételi vizsgát a magyar fiatalok nem történelemből és anyanyelvből, hanem történelemből és szerb nyelvből és irodalomból írták meg – magyarul”.³⁹

Erre a híre felbolydult a vajdasági magyar közvélemény. Az MNT-vel szembenálló VM DP értetlenségét fejezte ki amiatt, hogy (amint az az MNT említett közleményéből kiderült) az MNT csak a diákoktól és azok szüleitől értesült a „sajnálatos eseményről”, és ezért súlyos vádakkal illette az MNT-t.⁴⁰ Érdekes módon a VMSZ vezetője is úgy vélte, hogy az MNT is mulasztott ebben az ügyben.⁴¹ Az MNT elnöke, dr. Korhecz Tamás július 11-én egy interjúban elmondta, hogy az MNT már korábban egyeztetett az egyetemmel és a tartomány oktatási titkárságával. (A Felsőoktatási Törvény 11. szakasz 3. bekezdése szerint ugyanis a Nemzeti Tanács hatáskörébe tartozik, hogy „véleményt mond a felsőoktatási intézményekbe való beiratkozási politikáról”).⁴² Az oktatási titkárság (amelynek irányítása a magyarok kezében van)⁴³ arra utasította a Jogi Kart, hogy „az előző évek gyakorlatához híven a magyar tannyelven végzett középiskolások számára magyarból szervezze meg a felvételit. (...) Amikor megtörtént a felvételi, akkor szembesült mindenki azzal, hogy az utasítás, a jogszabály, az ígéretek ellenére ugyan magyarul, de szerb nyelv és irodalomból felvételiztek. Tehát nem aludtunk el, nem kerülte el a figyelmünket semmilyen felhívás erre vonatkozóan, semmilyen tájékoztatást nem adott ki a kar, miszerint felszámolja az eddigi gyakorlatát.”⁴⁴ Korhecz azt mondta, ha a problémát a szerbiai illetékesek döntései alapján nem tudják rendezni, akkor a strasbourgi bíróságig is hajlandók elmenni.

A tisztán látást két dolog is nehezíti. A témáról szóló cikk egyik hozzászólója Korhecz állításával ellentétben azt írja, hogy volt tájékoztatás: „Az egyetem 2012.05.29-én kitette honlapjára a pályázat szövegét. Ez már a közvélemény és a diákok értesítésének számít.”⁴⁵ (Ezt a tájékoztatást én nem találtam meg az egyetem honlapján). A Jogi Kar július

39 „Közlemény – Jogi Kar”. <http://www.mnt.org.rs/8-Hirek-az-oktatasbol/547-Kozlemeny-Jogi-Kar>, 2012. július 4.

40 „Mi van a színtfalak mögött? A VM DP közleménye”. *Vajdaság MA*, <http://www.vajma.info/cikk/kozlemenyek/1555/>, 2012. július 5.

41 „Pásztor: ami a Jogi Karon történt, szembe megy mindazzal, amit eddig mondtunk és hittünk”. *Vajdaság MA*, <http://www.vajma.info/cikk/vajdasag/13761/Pasztor-ami-a-Jogi-Karon-tortent--szembe-megy-mindazzal--amit-eddig-mondtunk-es-hittunk.html>, 2012. július 7.

42 „Törvény a felsőoktatásról”. <http://www.mnt.org.rs/175-Torvenyek-es-egyeb-jogi-dokumentumok-magyar-nyelven>. Letöltés ideje: 2012. július 14.

43 „Tartományi Jogalkotási, Közigazgatási és Nemzeti Kisebbségi Titkárság”. http://www.puma.vojvodina.gov.rs/etext.php?ID_mat=172&PHPSESSID=eok4du7fd7u0fhc55t73j89v55. Letöltés ideje: 2012. július 14.

44 Tápai Renáta: „Elmehetnek akár Strasbourgig is”. *Magyar Szó*, http://www.magjarszo.com/fex.page:2012-07-11_Elmehetnek_akar_Strasbourgig_is_xhtml, 2012. július 11.

45 „Magyar kormányálláspont: ismételhessék meg a magyar diákok a felvételit az Újvidéki Egyetemen”! *Vajdaság MA*, <http://www.vajma.info/cikk/vajdasag/13768/>, 2012. július 9.

13-án kiadott közleménye⁴⁶ elismeri ugyan, hogy megváltoztatta korábbi felvételi eljárását, de azt állítja, hogy azért, mert bizonyítékai vannak arra, hogy az visszaélésekre adott alkalmat. A dékán egyrészt azt kifogásolta, hogy az érintett diákok az egyetem helyett az MNT-nél tájékoztak. Másfelől, szerinte a magyar diákokat időben és megfelelően tájékoztatták a felvételi követelményekről. A dokumentum azt állítja, hogy a korábbi évek gyakorlata, azaz az egyetem hungarológiai tanszéke által összeállított felvételi anyag visszaélésre adhatott lehetőséget, mert a felvételizők a kérdéssel együtt megkaphatták a válaszokat is. Ezért a kar nem bízott meg a hungarológiai tanszékben, és más kompetens személyek bevonásával biztosította „a magyar nyelvű felvételi kérdések összeállítását”. Arról azonban, hogy ezek a kérdések nem a magyar, hanem a szerb irodalomra és nyelvre vonatkoztak (ami az MNT alapvető kifogása volt), a dokumentum hallgat.

Minden jel arra utal, hogy ezt a kérdést a legfelsőbb szakpolitikai szinten is megtárgyalják majd – hiszen az oktatási miniszter megígérte, hogy kivizsgálják az ügyet⁴⁷ –, de az sem lehetetlen, hogy politikai kérdés, lesz belőle. Némileg hasonló, azaz részben szakpolitikai, de nagyjából politikai kérdés a Vajdaság státútumának, illetve a tartomány illetékességi körét meghatározó törvénynek az ügye.

A szerb Alkotmánybíróság 2012. július 10-én nyilvánosságra került döntése értelmében a Vajdaság Autonóm Tartomány illetékességét megállapító törvény 22 rendelkezése nincs összhangban a szerb alkotmánnyal.⁴⁸ Ez sokak szemében azt jelentette, hogy az a hosszú előzményekkel bíró vajdasági autonómia, amit Milošević látszatautonomiájának időszaka után 2009-ben nagy nehezen végre sikerült – ha nem is a régi teljességében, de legalább nagyjából – helyreállítani,⁴⁹ most ismét látszatautonomiává silányulhat. Az alkotmánybírósági döntés értelmében ugyanis nem csupán olyan szimbolikus jogok minősültek alkotmányellenesnek, mint az, hogy Újvidék a Vajdaság fővárosa, de számos olyan rendelkezés is, amely lehetővé tette, hogy az autonóm tartomány maga intézhesse a mezőgazdaság, a vidékfejlesztés, a környezetvédelem ügyét. Úgy tűnik, mostantól nem alkothat a technológiai fejlődésre vonatkozó stratégiát, nem létesíthet alapokat a csúcstechnológiai üzemek társfinanszírozására, s nem járulhat hozzá a fiatal kutatók lakásgondjainak megoldásához sem, stb.⁵⁰

Ez az ügy azonban már egyáltalán nem csupán a magyarokat érintette, hanem különböző mértékben, de a vajdasági lakosság egészét, illetve a parlamenti pártokat is. Azok a pártok – a Koštunica-féle Szerb Demokrata Párt (DSS), illetve a mostani választások után immár a kormánykoalíció legerősebb pártja, a Szerb Haladó Párt (SNS) –, amelyek annak idején ellenezték a vajdasági státútumba, illetve az említett illetékességi törvénybe

46 „Саопштење Правног факултета у Новом Саду”. http://www.pf.uns.ac.rs/index.php?option=com_content&view=article&catid=40:infotabla&id=876:2012-07-13-15-32-23&Itemid=76, 2012. július 13.

47 „Obradović: Čekamo izveštaj o prijemnom ispitu za Mađare”. *Blic*, <http://www.blic.rs/Vesti/Vojvodina/332956/Obradovic-Cekamo-izvestaj-o-prijemnom-ispitu-za-Madzare>, 2012. július 12.

48 „Neustavne pojedine odredbe Zakona o utvrđivanju nadležnosti AP Vojvodine”. <http://www.ustavni.sud.rs/page/view/sr-Latn-CS/88-101657/neustavne-pojedine-odredbe-zakona-o-utvrivanju-nadleznosti-ap-vojvodine>. Letöltés ideje: 2012. július 16.

49 Szilágyi Imre: „A vajdasági státútum történelmi, politikai előzményei, az elfogadás körülményei”. *MKI-tanulmányok*, No. 24. (2009), <http://www.hija.hu/pub/displ.asp?id=UCHCGU>, 2009. december 21.

50 „Alkotmánybíróság: Újvidék nem Vajdaság fővárosa”. *Vajdaság MA*, <http://www.vajma.info/cikk/vajdasag/13773/Alkotmanybirosag-Ujvidek-nem-Vajdasag-fovarosa.html>, 2012. július 11.

foglalt jogok jelentős részét, most örömmünnepet ültek. Sőt, az SNS, amely – mint láttuk – az országgal ellentétben a vajdasági választásokon nem igazán szerepelt jól, tüstént azt hangoztatta, hogy a Vajdaságban új választásokat kell kiírni, és azt javasolta, hogy halasszák el a vajdasági tartományi parlament éppen aktuális ülését, amelyen a tartományi kormány megválasztásáról döntöttek.⁵¹ Ezt ugyan nem sikerült elérniük, de máig – és valószínűleg még jó ideig – tartó vita kezdődött arról, hogy miképpen kell értékelni a kialakult helyzetet, és mi a teendő. Ez annál is inkább aktuális kérdés lett, mert az Alkotmánybíróság rövidesen dönt a Vajdaság státútumának alkotmányosságára vonatkozó kérdéstről is, s az előzmények ismeretében nagyjából borítékolható a döntése.

Az említett vita egyik témája az volt, hogy vajon véletlennek tekinthető-e az, hogy a 2009 decemberében beadott alkotmányossági kérésre vonatkozóan az Alkotmánybíróság éppen a szerb és a tartományi kormányalakítás idején hozta meg a döntést. A vajdasági autonómia egyik – igen gyakran következtelen, néha nagyon is manipulatív, de mégiscsak fontos – híve, Nenad Čanak határozottan azt állította, hogy ez semmiképpen sem véletlen, hanem nagyon is tudatos időzítés, azaz valójában politikailag motivált döntés született. Azt ígérte, hogy igen kemény küzdelmet folytatnak majd az autonómia érdekében, s ha kell, Strasbourgig is elmennek.⁵² Az Alkotmánybíróság határozottan cáfolta az időzítésre vonatkozó vádat, s azt bizonygatta, hogy egyszerűen most jutottak a másfél éven keresztül, nagyon is körültekintően lefolytatott eljárás végére.⁵³ Ennek ellenére Čanakhhoz hasonlóan vélekedik Bojan Pajtić, a tartományi kormány elnöke is, aki nehezményezte, hogy (ismét) felhangzik az a vád, hogy az autonómia hívei valójában el akarnak szakadni Szerbiától.⁵⁴

Pajtić e kérdésben a szerb miniszterelnök-jelölttel, Ivica Dačićsal is vitába keveredett. Dačić ugyanis szintén cáfolta, hogy az Alkotmánybíróság (az új kormánykoalíciónak tetsző) politikai döntést hozott volna. Arra hívta fel a figyelmet, hogy a testület tagjait nem a most alakuló kormány választotta meg, hanem a Demokrata Párt. Szerinte tehát a Vajdaság autonómiáját éppen ők veszélyeztetik. Saját pártja annak idején a státútum mellett szavazott.⁵⁵ (Az Alkotmánybíróság tagjait részben 2007-ben, részben 2010-ben választották meg.)⁵⁶ Pajtić – aki már egy ideje egyre inkább szembekerül a DS jelenlegi vezetésével – viszont azt válaszolta neki, hogy az Alkotmánybíróság döntése bizony nagyon is a DS ellen irányul, hiszen a vajdasági parlamentben most ők képezik a vezető

51 „Zbog odluke USS novi izbori”. *B92*, http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2012&mm=07&dd=11&nav_category=11&nav_id=625623, 2012. július 11.

52 „Čanak zaoštrava borbu za autonomiju”. *B92*, http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2012&mm=07&dd=11&nav_category=11&nav_id=625757, 2012. július 11.

53 „Alkotmánybírósági döntés: miért éppen most?”. *Vajdaság MA*, <http://www.vajma.info/cikk/szerbia/17003/Alkotmanybirosagi-dontes-miert-eppen-most.html>, 2012. július 15.; „Odluka USS-a: zašto baš sada?”. *B92*, http://www.b92.net/info/vesti/index.php?yyyy=2012&mm=07&dd=15&nav_category=11&nav_id=626808, 2012. július 15.

54 „Pajtić: a szakadártörekvésekről szóló mesék sértik Vajdaságot”. *Vajdaság MA*, <http://www.vajma.info/cikk/vajdasag/13808/Pajtic-a-szakadartorekvesekrol-szolo-mesek-sertik-Vajdasagot.html>, 2012. július 18.

55 „Dačić: Autonomiju Vojvodine ugrozava Demokratska stranka”. *Blic*, <http://www.blic.rs/Vesti/Politika/333464/Dacic-Autonomiju-Vojvodine-ugrozava-Demokratska-stranka>, 2012. július 16.

56 „Sudije”. <http://www.ustavni.sud.rs/page/view/sr-Latn-CS/44-100018/sudije>. Letöltés ideje: 2012. július 17.

erőt. A döntés tehát éppen az ő munkájukat lehetetleníti majd el. „Aki egy kicsit is követi a szerbiai politikai életet, annak világos, hogy az alkotmánybíróság döntése semmiképpen sem szolgálhatja a DS érdekét” – mondta Pajtić.⁵⁷

A politikai jellegű viták mellett megjelentek a jogi érvek is. Érdekes, hogy ezeket legelőször egy politikai párt, az LDP vetette föl. Bár szintén furcsának tartották a döntés időzítését, mégis ők hangsúlyozták először, hogy a kialakult helyzet azt mutatja, hogy a megoldást az alkotmány sürgős módosításában kell keresni. Az egyes jogászok különbözőképpen közelítették meg a kérdést.

Momčilo Grubač jogászprofesszor úgy vélte, hogy az „alkotmánybíróság minden bizonnyal az érvényben lévő alaptörvény keretei között mozgott, s ezen keretek között hozta meg határozatát is. A kérdés az, hogy megfelelőek-e ezek a keretek.”⁵⁸ Éppen ezért fölöslegesnek tartotta az időzítés körüli vitákat, mondván, hogy az arra vonatkozó állítást amúgy sem lehet bizonyítani. Kiemelte viszont, hogy a 2006-os alkotmányt, amelynek alapján most az Alkotmánybíróság döntése megszületett, nem konszenzus alapján alkották meg, s az autonómiára vonatkozó kérdéseket a tartományi és a köztársasági képviselők sohasem vitatták meg egymással, továbbá, hogy a vajdaságiak annak idején nem szavazták meg ezt az alkotmányt (egészen pontosan: csupán 43,93 százalék mondott rá igent). Szerinte a „megoldás nem az alkotmánybíróság döntésének a megkérdőjelezésében van, hanem magának az alkotmány revíziójának az előkészítésében, az autonómiával kapcsolatos megfelelő konszenzus kialakítását követően”. Hangoztatta, hogy ehhez persze szükséges a megfelelő politikai akarat, s úgy vélte, hogy komoly problémák lesznek abból, ha ezen akarat hiányában elmarad az alkotmány módosítása. Ráadásul az EU-csatlakozás miatt az alkotmányt a Vajdaság problémájától függetlenül is módosítani kell.

Deli Andor a politikai és a jogi szempontokat egyaránt fontosnak tekintette. Ő sem tartotta véletlennek az időzítést, és úgy vélte, komoly problémákat okozhat, hogy a vajdasági és a köztársasági kormányt nem ugyanazok a pártok alkotják. Idézem a legfontosabb állítását: „a döntés számos logikátlanságot tartalmaz. Az általam vezetett titkárság vonatkozásában például a kisebbségi nyelvek hivatalos használatának részletesebb tartományi szabályozását minősítette a bíróság alkotmányellenesnek, miközben ez egy olyan pont, amely még az első, 2002-ben hatályba lépett omnibusz törvényből lett átírva a 2009-es hatásköri törvénybe. Mint jogalkotási segédtitkár, jómagam is részt vettem annak a csapatnak a munkájában, amelyik a hatásköri törvényen dolgozott. Elmondhatom, hogy rengeteg szakmai és politikai egyeztetés eredményeként született meg ez a jogszabály, amelynek kiindulópontjaként szolgáltak az említett omnibusz törvény, az akkor még meg nem erősített statútum és az új alkotmány rendelkezései.”⁵⁹ Hangsúlyozta, hogy 2009 óta számos olyan helyi törvény született, amely a hatásköri törvény figyelembevételével készült. Ez azt jelenti, hogy elvileg most minden ilyen törvény kérdésessé vált. „Szinte lehetetlen feladat állna tehát az alkotmányosság megállapítását kezdeményező pártok előtt,

57 „Pajtić cáfolta Dačićot”. *Vajdaság MA*, <http://www.vajma.info/cikk/vajdasag/13801/Pajtic-cafolta-Dacicot.html>, 2012. július 17.

58 Virág Árpád: „Elkerülhető a dráma”. *Magyar Szó*, http://www.magjarszo.com/fex.page:2012-07-16_Elkerulheto_a_drama.xhtml, 2012. július 16.

59 Virág Árpád: „Erőltetett összefüggés”. *Magyar Szó*, http://magjarszo.com/fex.page:2012-07-13_Eroltetett_osszefugges.xhtml, 2012. július 13.

ha minden egyes törvényről meg kívánnák állapítani azok alkotmányellenességét” – mondta. Ezért ő is nagyon fontos kérdésnek tartotta, hogy a köztársasági parlament vajon miképp dönt ezt illetően, illetve hogy milyen elképzelése van a Vajdaság autonómiájáról. Deli azt is kiemelte, hogy jelenleg érvényben maradt az alkotmány azon rendelkezése (a 184. szakasz), amelynek értelmében a Vajdaságnak jár a mindenkori költségvetés hét százaléka.

Éppen ez volt az a pont, amire támaszkodva mások úgy vélték, a Vajdaságnak ellen-támadásba kell átmennie. Az egyik leghatározottabban viselkedő szerb „autonomista”, Goran Ješić (a DS tagja), valamint a VMSZ azt hangoztatta, hogy az alkotmány említett pontját nem tartották be, és a VMSZ szerint a Vajdaság az utóbbi öt évben összesen 64 milliárd dinárral kevesebbet kapott, mint ami megillette volna. Ješić azt hangoztatta, hogy emiatt alkotmányossági vizsgálatot kér majd. A kormány szóvivője szerint viszont ebben az ügyben semmilyen szabálytalanság sem történt.⁶⁰

Korhecz Tamás, a Magyar Nemzeti Tanács elnöke – aki 2009-ben három fontos törvény (Vajdaság Statútuma, Vajdaság hatásköreiről szóló kódextörvény és a nemzeti tanácsokról szóló törvény) előkészítő folyamatában is meghatározó szerepet vállalt⁶¹ – úgy vélte, az Alkotmánybíróság által megkérdozett szakértők többsége az alkotmányt úgy értelmezte, hogy az védi a tartomány autonómiáját, az Alkotmánybíróság viszont a centralizált állam felfogásából kiindulva határozta meg azt. Ráadásul az ilyen értelmezés abszurd helyzetekhez vezetett. Példaként hozta fel, hogy az Alkotmánybíróság alkotmányellenesnek tekintette a Bácska, Bánát, Szerémség földrajzi régiók megnevezését. Nem csupán arról van szó, hogy ezek a megnevezések immár hosszú idő óta használatosak, de még inkább arról, hogy ezek szerepelnek például abban a közigazgatási körzetekről szóló kormányrendeletben, amelyet az Alkotmánybíróság egy másik ügyben már elfogadott (azaz nem tekintett alkotmányellenesnek). Az Alkotmánybíróság szerint nem elfogadható, hogy Újvidéket a tartomány fővárosának nevezik, s arra hivatkozott, hogy a más országokban lévő autonómiáknak sincs fővárosuk. Korhecz szerint azonban ez nem igaz, hiszen Dél-Tirol, illetve Katalónia statútumában is szerepel a tartomány fővárosa megnevezés. Úgy vélte, hogy a felmerült problémákat bizonyos jogi formákkal át lehet hidalni, ha a köztársasági parlament képviselőiben meglesz ehhez az akarat.

Nagyon tanulságos az a bűvészmutatvány, ahogy az Alkotmánybíróság kifogásolta a hatásköri törvény harmadik pontját,⁶² amely szerint „Vajdaság AT, mint olyan régió, amelyben hagyományosan ápolják az európai elveket és értékeket, tagja lehet az európai és nemzetközi régióegyesületeknek és a saját hatásköreinek keretében képviseletet nyithat Európa régióiban, illetve Brüsszelben, a törvénnyel és a statútummal összhangban”.⁶³ Arra ugyan nincs mód, hogy a bíróság részletes magyarázatát jogi

60 „»Kontratužba« Vojvodine zbog 7 odsto”. *Novosti*, <http://www.novosti.rs/vesti/naslovna/aktuelno.289.html:388725-quotKontratužbaquot-Vojvodine-zbog-7-odsto>, 2012. július 16.

61 „ifj. dr. Korhecz Tamás, elnök”. <http://www.mnt.org.rs/32-ifj-dr-Korhecz-Tamas-elnok>. Letöltés ideje: 2012. július 16.

62 „Odluka u predmetu ocene ustavnosti Zakona o utvrđivanju nadležnosti AP Vojvodine upućena na objavljivanje u Službeni glasnik”. <http://www.ustavni.sud.rs/page/home/sr-Latn-CS>. Letöltés ideje: 2012. július 17.

63 „Törvény Vajdaság Autonóm Tartomány hatásköreinek meghatározásáról”. *A Szerb Köztársaság Hivatalos Közlönye*, No. 99. (2009). <http://www.mnt.org.rs/175-Torvenyek-es-egyeb-jogi>

szempontból elemezzem, de idézem az alkotmánybíróági összefoglaló egyik bekezdését. „Az Alkotmánybíróság számára vitatható az a rendelkezés, amely szerint Vajdaság AT képviselőket hozhat létre Európa régióiban és Brüsszelben, mert a más országbeli képviselőt kizárólag az állam joga. Egyedül annak van nemzetközi jogi szubjektivitása, s csak az állami képviselőten keresztül jelenhetnek meg valamennyi részének és így az autonóm egységnek a politikai, gazdasági, kulturális és más érdekei.”⁶⁴

Ez az érvelés nem csupán azért érdekes, mert jól mutatja Korhecz Tamás azon érvelésének igazát, hogy az Alkotmánybíróság a centralizáltállam-felfogásból kiindulva értelmezte az említett részt, hanem talán még inkább azért, mert érinti két szerb város helyzetét is. Kragujevácnak és Nišnek ugyanis van képviselője Brüsszelben. Tekintettel arra, hogy a dokumentum kifogásolta a régió megnevezés használatát, megjegyzem, hogy Kragujevác együttműködik a Dél-Morva régióval, Friuli–Venezia–Giulia régióval és számos európai várossal. Nem véletlen, hogy a kragujeváciak a hírre azonnal felkapták a fejüket, és feltették a kérdést, hogy vajon ez a döntés veszélyezteti-e az ő brüsszeli képviselőtükét.⁶⁵

Július 19-én megszólaltak a többi kisebbség képviselői is. A kisebbségi nemzeti tanácsok szerint, amikor az Alkotmánybíróság alkotmányellenesnek nyilvánította Vajdaság egyes hatásköreit, egyúttal csökkentette a szerzett kisebbségi és emberi jogok szintjét is. Ez a megállapítás azért fontos, mert kiderült, hogy nem csupán a magyarok tiltakoznak folyton. Sőt, ezúttal a Szlovák Nemzeti Tanács elnöke fogalmazott a legkeményebben, mondván, „valójában az Alkotmánybíróság szegte meg az alkotmányt, mert az alaptörvényben az áll, hogy az emberi és kisebbségi jogok elért szintjét nem lehet csökkenteni”.⁶⁶

Az is tény azonban, hogy az Alkotmánybíróság az autonómia számos elemét érvényben hagyta.⁶⁷ Az Alkotmánybíróság elnöke pedig azt hangsúlyozta, hogy a bíróság nem szűkítette az autonóm tartomány hatásköreit, csupán megállapította, hogy az annak illetékességét szabályozó törvény mely szakaszai alkotmányellenesek.⁶⁸ Tekintettel arra, hogy az Alkotmánybíróság döntése már hatályba lépett, ezt az érvelést álságosnak tartom.

Nyilvánvaló, hogy mindezt figyelembe véve, most az a legfontosabb kérdés, hogy vajon mi a köztársasági kormánykoalíció szándéka. Ivica Dačić már a Pásztor Istvánnal folytatott tárgyalás előtt azt mondta, hogy korrekt lesz a viszonya a vajdasági autonómiához.⁶⁹ Reméljük, hogy ezt szó szerint érthetjük. Sajnos azonban, lehetséges ennek a kijelentésnek egy másik értelmezése is. Nevezetesen az, hogy Belgrád akkor is korrektnek

[dokumentumok-magyar-nyelven](#). Letöltés ideje: 2012. július 15.

64 „Neustavne pojedine odredbe Zakona o utvrđivanju nadležnosti AP Vojvodine”. <http://www.ustavni.sud.rs/page/view/sr-Latn-CS/88-101657/neustavne-pojedine-odredbe-zakona-o-utvrivanju-nadleznosti-ap-vojvodine>. Letöltés ideje: 2012. július 17.

65 Marija Milošević: „Da li je ugrožena kancelarija u Briselu?”. <http://www.rtk.co.rs/drustvo/item/2716-da-li-je-ugrozena-kancelarija-u-briselu>, 2012. július 11.

66 „Nemzeti tanácsok: Az AB megsértette az alkotmányt”. *Vajdaság MA*, <http://www.vajma.info/cikk/vajdasag/13811/Nemzeti-tanacsok-Az-AB-megsertette-az-alkotmany.html>, 2012. július 19.

67 „Alkotmánybíróság: Újvidék nem Vajdaság fővárosa”.

68 „Az Alkotmánybíróság nem korlátozta Vajdaság jogkörét”. *Vajdaság MA*, <http://www.vajma.info/cikk/vajdasag/13821/Az-Alkotmanybirosag-nem-korlatozta-Vajdasag-jogkoret.html>, 2012. július 22.

69 „Dačić: Imaću korektan odnos prema autonomiji Vojvodine”. *Politika Online*, <http://www.politika.rs/rubrike/Politika/Dacic-Imacu-korektan-odnos-prema-autonomiji-Vojvodine.lt.html>, 2012. július 14.

tekintette ezt a viszonyt, amikor Milošević volt hatalmon, Dačić pedig az ő pártjának volt a szóvivője, s amely időszakot Korhecz Tamás a következőképpen jellemezte. „Meggzűnt a tartományok autonómiája az igazságügy területén, a törvényhozói (kvázi törvényhozói) és végrehajtói hatalom esetében pedig az autonómia mértékét a köztársasági törvények szabályozásának tárgyává tette. Ez gyakorlatilag azt jelentette, hogy még az alkotmányban felsorolt kilenc társadalmi területen (oktatás, művelődés, környezetvédelem, szociális védelem, egészségügy, kisebbségi nyelvhasználat stb.) is a tartományi »törvényhozás« azt szabályozhatta rendeletileg, amit a szerbiai törvényhozás a törvényekben »átengedett« neki. Magyarán, nemcsak formálisan keresztelték át a tartományi törvényeket »képviselőházi rendeletekké«, a tartomány alkotmányát Statútummá, hanem ezeket a jogszabályokat hierarchiaileg egyértelműen a köztársasági törvények alá rendelték, sőt tartalmukat is azoktól tették függővé.”⁷⁰

Ahhoz, hogy ez ne ismétlődjön meg, azt kell feltételeznünk, hogy nem csupán Dačić vált az autonómia igaz barátjává, de az SNS képviselői is. Azok a köztársasági képviselők, akiknek a vajdasági parlamentben ülő elvbarátaira (valamint az ügyet 2009-ben az Alkotmánybíróság elé táró Koštunica-féle párt képviselőire) utalhatott Pásztor István, amikor a következőket mondta: „a parlamenti ülésen egyesek rítustáncot jártak annak örömére, ami velünk történik. Azt gondolom, tragikus, hogy a vajdasági parlamentben olyan képviselők ülnek, akik nem tudnak mit kezdeni magukkal a gyönyörűségtől annak tudatában, hogy milyen döntést hozott az alkotmánybíróság.”⁷¹ Pásztor úgy vélte, komoly erőfeszítésekkel lehet jogi megoldásokat találni arra, hogy áthidalják az Alkotmánybíróság döntése nyomán keletkezett problémák nagyobbik részét. Ezt a véleményét mások is osztják.

Az azonban nem túl biztató, hogy az új köztársasági elnök, Tomislav Nikolić egyértelműen elutasította az Alkotmánybíróság döntését kritizálók álláspontját, arról viszont egy szót sem szólt, hogy a megnyugtató megoldás érdekében esetleg az alkotmányt kellene módosítani. Sőt, amit mondott, az inkább aggodalomra ad okot: „Nem lehetnek »kváziállamok« Szerbia keretein belül”. Hozzátette: „ez most egy óriási erőpróba a Demokrata Párt (DS) számára, amelynek meg kell fékeznie vajdasági tisztségviselőit, akik az Alkotmány, egy állam alapvető jogi aktusa ellen emelik fel a hangjukat”⁷²

Az elmondottakat figyelembe véve érdemes megfontolni J. Garai Béla véleményét. Szerinte „Szerbia politikai értelemben máris kettészakadt: a patrióta erők uralta »szűkebb Szerbiára« és Vajdaságra, ahol az európapártinak mondott DS, a VMSZ és a LSV kormányoz. A kormányalakító Ivica Dačić már felismerte ezt a veszélyt, ezért próbálja megtartani a jó viszonyt faképnél hagyott partnerével, a demokratákkal, ezért hajtogatja, hogy zökkenőmentes együttműködésre törekszik majd az újvidéki kormánnyal. Ez az igyekezet vezette Szabadkára is, ahol megpróbálta rábeszélni Pásztor Istvánt a kormányzati közreműködésre – de kosarat kapott. (...) Pedig Dačićéknak jól jött volna a magyarok

70 Korhecz Tamás: „A vajdasági tartományi autonómia és nemzetiségi önkormányzat”. <http://www.mtaki.hu/data/files/87.pdf>. Letöltés ideje: 2012. július 17.

71 Virág Árpád: „Ezerszer is leírhatják”! *Magyar Szó*, http://www.magjarszo.com/fex_page:2012-07-13_Ezerszer_is_leirhatjak.xhtml, 2012. július 13.

72 „Nikolić Vajdaságról és az alkotmánybíróság döntéséről”. *Vajdaság MA*, <http://www.vajma.info/cikk/vajdasag/13819/Nikolic-Vajdasagrol-es-az-alkotmanybirosag-donteserol8207.html>. 2012. július 21.

közreműködése: nem mintha annyira a szíven viselnék e kisebbségi közösség gondjait, hanem mert ezzel egy kis »glancot« kapna újsütetű európaiságuk.”⁷³

Egy dolog biztos. Vajdaságra és az ott élő magyarokra izgalmas hetek és hónapok várnak.

2012. július 24.

Ui.

A tanulmány lezárása után került napvilágra néhány olyan információ, amely egyfelől megerősíti az írás utolsó mondatát, másfelől teljesen más irányt mutat, mint amire J. Garai Béla forgatókönyve alapján számíthattunk. Inkább az látszik beigazolódni, amit Márton Attila már napokkal korábban felvázolt. Ő akkor úgy vélte, az új belgrádi kormánykoalíció eddigi törekvéseiből arra lehet következtetni, hogy a korrupció elleni küzdelemre hivatkozva megpróbálnak leszámolni a kormánnyal szembehelyezkedő vajdasági vezetőkkel.⁷⁴

A fent említett információk mindenekelőtt Újvidékre vonatkoznak ugyan, de aggasztó folyamatok előjelei lehetnek. Újvidéken az önkormányzat 78 helyéből 40-et birtokló DS, SPS és Čanak pártja hozta létre a kormánykoalíciót. A vajdasági tartományi parlamentbe be nem került, de a köztársasági kormánykoalíció részét képező URS elnöke megszellezte, lehetséges, hogy Újvidéken átformálódnak a kialakult hatalmi viszonyok. Az SPS alelnöke, Dušan Bajatović pedig bejelentette, hogy (az új köztársasági hatalom létrejötte után) a Vajdaságban többé nem létezik a DS–SPS-koalíció. Azt állította, hogy az SPS koalíciós partnerei „azt szeretnék, hogy ott, ahol ez lehetséges, a helyi hatalom ahhoz a politikai akarathoz legyen hasonló, amilyen Szerbia szintjén kialakult”.⁷⁵ Úgy tűnik, az SPS így kíván revansot venni azért, mert a DS kihagyta őket a vajdasági kormányból.

Bár a DS-ből kikerült újvidéki polgármester azt mondta, hogy teljesen megbízik a koalíciós partnerekben, Bojan Pajtić komolyan vette Bajatović szavait, és úgy vélte, hogy az újvidéki helyzet megváltoztatása instabil helyzetet hozhat létre az országban. Más összefüggésben, de ugyancsak aggasztó következtetésre jutott Márton Attila. Szerinte Ivica Dačić sohasem tudta igazán elfogadni a 2000 októberében történt demokratikus fordulatot (az ellenzéki DOS-koalíció győzelmét), s nem valószínű, hogy az SNS, valamint az új köztársasági elnök másképp gondolkodna erről. „Számukra és híveik, szavazóik számára a DOS szitokszó. Most alkalmat kaptak és teremtenek maguknak arra, hogy leszámoljanak a DOS megmaradt örökségével” – írja.⁷⁶

Mindez azt jelenti, hogy Magyarországnak fokozott figyelemmel kell kísérnie a Szerbiában zajló politikai folyamatokat.

73 J. Garai Béla: „Novi Sad is the Capital of Vojvodina”. *Vajdaság MA*, <http://www.vajma.info/cikk/tulevel/341/Novi-Sad-is-the-capital-of-Vojvodina.html>, 2012. július 17.

74 „Szembenállás”. *Vajdaság MA*, <http://www.vajma.info/cikk/kertelesnelkul/210/Szembenallas.html>, 2012. július 18.

75 „Pajtić: Rušenje vlasti Novog Sada – nestabilnost u državi”. *Politika online*, <http://www.politika.rs/rubrike/Politika/Pajtic-Rusenje-vlasti-Novog-Sada-nestabilnost-u-drzavi.lt.html>, 2012. július 25.

76 „Erő és határozottság”. *Vajdaság MA*, <http://www.vajma.info/cikk/kertelesnelkul/211/Ero-es-hatarozottsag.html>, 2012. július 25.